

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Împărăția lui Dumnezeu

Idealul vieții creștine este dobândirea împărăției lui Dumnezeu sau a împărăției cerurilor. Spre scopul acesta i-a îndrumat Sf. Ioan Botezătorul pe contemporanii săi când propovăduia în patria Iudeii: „Po-căiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor” (Matei 3, 2). Mântuitorul însuși și-a început misiunea Sa dumnezeiască cu acest îndemn (Marcu 1, 14—15). El a încredințat, de asemenea, Apostolilor Săi mandatul să meargă și să vestească pretutindeni: „s-a apropiat împărăția cerurilor” (Matei 10, 7).

Obiectiv, începutul împărăției lui Dumnezeu este legat de viața și activitatea Mântuitorului. Scopul întrupării Fiului lui Dumnezeu a fost tocmai întemeierea pe pământ a împărăției cerurilor, adică a acelei etape din viața omenirii care să corespundă calitativ apelativului prin care este desemnată.

Desigur că evenimentul acesta de importanță cu totul aparte nu s-a întâmplat spontan ci după o îndelungată pregătire. Este vorba în fapt de împlinirea unor profeții dezvăluite lumii, pe parcursul timpului, de marii profeți ai lui Israel. Insuflați de Duhul Sfânt, aceștia au vorbit cu insistență despre o epocă viitoare, care nu va întârzia să se arate și care se va înfățișa ca o nouă formă de viață comunitară, aflată într-un tot sub puterea lui Dumnezeu și bazată pe dreptate, iubire și pace.

Dacă pentru vechii profeți, împărăția mesianică era doar o speranță și un deziderat care le încălzea sufletele și îi purta departe cu gândul spre zările istoriei, odată cu venirea Mântuitorului ea devine realitate concretă. Se circumscrie în timp, se dezvoltă și se întărește continuu.

Este adevărat că Sfânta Scriptură vorbește și despre caracterul ei eshatologic. Mântuitorul însuși îi stabilește acest caracter când ne învață să ne rugăm Tatălui cu cuvintele rugăciunii domnești: „Vie împărăția Ta” (Matei 6, 10). Această cerere nu poate fi înțeleasă însă în sensul că împărăția lui Dumnezeu ar fi atât de departe de noi încât să credem că o vom apuca numai la sfârșitul veacurilor, atunci când se va schimba fața lumii și se va așeza o ordine nouă în cer și pe pământ. Rostind-o mereu ne rugăm doar stăruitor ca Dumnezeu să facă să se instaureze, mai repede și în mod mai vizibil, între oameni acea stare de perfecțiune morală care domnește în ceruri, între ființele care alcătuiesc lumea spirituală, deoarece ne vedem încă confrunțați cu felurite probleme care ne împiedică să trăim plin bucuria vieții de comuniune cu Dumnezeu și cu semenii. Este vorba, prin urmare, de o dorință împărțită de fiecare dintre noi de a realiza un progres mai evident în zidirea, aici pe pământ, a împărăției cerurilor, împărăție care a venit de vreme ce Hristos, întemeietorul ei, este în mijlocul nostru.

Impotriva celor care, pe parcursul timpului, s-au lăsat ispitiți să dea o interpretare exclusiv eshatologică descoperirii evanghelice despre împărăția lui Dumnezeu, avem asigurarea pe care ne-o împărțășește Mântuitorul: „Împărăția lui Dumnezeu este în mijlocul vostru” (Luca 17, 20—21). Ea este prezentă. A început. Duhul Sfânt prin coborârea Sa la Cincizecime o adevărește și o confirmă. Cei chemați să o moștenească sînt toți oamenii din lume. În mod special sînt arătați cei curați cu inima curată, cei săraci cu duhul, cei ce plîng pentru păcatele lor, cei blînzii, cei ce flămînzesc și însetează de dreptate, cei milostivi, făcătorii de pace, cei prigoniți pentru dreptate, cu un cuvînt toți cei lipsiți de răutate și care nu preocupă nimic pentru ca binele și adevărul să triumfe. În măsura în

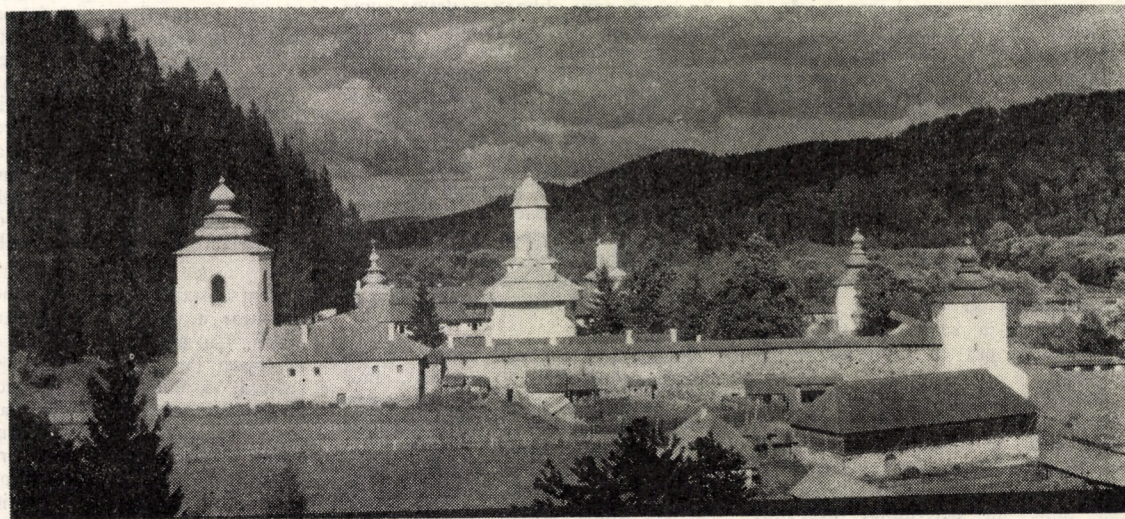
care ei ascultă chemarea de a adera la împărăția lui Dumnezeu și a se conforma legilor ei, în acea măsură ea devine realitate istorică evidentă. Parabola despre grăuntele de muștar exprimă dinamismul continuu al împărăției lui Dumnezeu. Cît va dăinui lumea, ea se va afla într-un permanent proces de edificare și reînnoire. Călea pe care trebuie să meargă cei ce vor să o moștenească este calea zbuciumului și a luptei neîntrerupte, calea dăruirii și jertfelniciei individuale și colective. Deși dar al lui Dumnezeu către lume, totuși împărăția cerurilor nu poate fi cucerită decît prin efort personal deoarece „Nu tot cel ce-mi zice Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor ci cel care face voia Tatălui meu celui din ceruri” (Matei 7, 29). Credința teoretică, fără de fapte nu este suficientă. Nu este suficient nici chiar Botezul, cu toate că în convorbirea cu Nicodim, Mântuitorul amintește această Taină ca o condiție a intrării în împărăția cerurilor (vezi Ioan 3, 5). Pe lângă credință și Botez se cere efort, strădanie susținută și participare nemijlocită la zidirea împărăției cerurilor. În privința aceasta Mântuitorul adaugă iarăși: „Împărăția cerurilor se ia cu năvala și năvălitorii pun mîna pe ea” (Matei 11, 12). Proclamația ei nu este un apel la pasivitate și inactivitate, ci, din contră, la dăruire și entuziasm.

Fiecărei generații, fiecărui grup uman, fiecărui credincios îi revine îndatorirea de a sprijini, a favoriza și a se implica direct în instaurarea împărăției cerurilor. Dumnezeu oferă arvuna împărăției cerurilor: Harul său cereșc în virtutea căruia puterile noastre sporesc. S-a spus că Harul este gratuit, dar prin primirea lui devenim datori cu noi înșine lui Dumnezeu. Fiecare în parte și toți la un loc avem această datorie.

A doua etapă a împărăției lui Dumnezeu, cea a desăvîșirii ei, nu va începe decît atunci cînd prima etapă, a tensiunii, a efortului și în-cordării își va fi atins scopul. Adică atunci cînd se va fi realizat unitatea deplină în credință și lucrare pentru care s-a rugat Mântuitorul (vezi Ioan 17, 11). „Cînd toate se vor supune Fiului — scrie Sfîntul Apostol Pavel — atunci și Fiul se va supune Celui ce l-a supus Lui toate, pentru ca Dumnezeu să fie totul în toți” (I Cor. 15, 28). După exegeza patristică la acest text, Fiul ca persoană treimică este supus din veșnicie Tatălui, dar ca Mîntuitor, El urmează să se supună cînd îi va supune Sineși pe toți cei pentru care s-a jertfit (Origen, Omilia a II-a la Ps. XXXI, P.G. 12, col. 1329—1330). Supunerea față de Fiul nu înseamnă însă renunțarea la libertatea individuală ci mai degrabă părtășie cu El și cu toți semenii la opera înnoitoare pe care a inaugurat-o și a cărei tîntă finală este o lume eliberată de păcat, vrednică de cinstea de a fi împărăție dumnezeiască. Pînă se va ajunge în stadiul acesta, nici chiar Apostolii, mucenicii și sfinții, care sînt în ceruri, nu vor primi cununa deplină a ostenețelor lor. Ei așteaptă ca și noi și toți cei ce vor veni după noi să ascultăm glasul Împăratului Hristos și să ne lăsăm conduși de El spre limanul împărăției Sale. De aceea, și ei ca și noi se roagă neîncetat: „Vie împărăția Ta”.

Pr. prof. Dumitru Abrudan

Mănăstirea Slatina din Moldova, măreață ctitorie a slăvitului voievod Alexandru Lăpușneanu

Printre ctitoriile de neam și de simțire românească și creștinească se numără și nepotul marelui Ștefan, slăvitul voievod Alexandru Lăpușneanu, temeluitorul falnicei mănăstiri de la Slatina, așezată într-o poiană din apropierea orașului Fălțiceni.

În letopisețele Țării Moldovei, s-a păstrat o legendă cu zidirea mănăstirii Slatina: „Și așa zic oamenii, că trăind un sihastru acolo (în poiană) și fiind un paltin... unde este acum prestolul, videază acel sihastru spre dumini și spre alte zile mari, multe lumini într-un paltin, la vremea slujbii... Și i s-au arătat Maica Precista în vis și i-au zis să miargă la Alexandru Vodă să-i zică să facă mănăstirea. Și mergînd sihastrul la Alexandru Vodă, s-au îndemnat de au făcut Mănăstirea Slatina, într-un loc, unde a fost paltinul”. Potrivit acestei legende, evlaviosul voievod, împovărat de griji, a pornit la drum să caute loc potrivit pentru ridicarea sfîntului așezămint, locaș de odihnă duhovnicească și reculegere sufletească a bi-ncredinciosului său popor. Conduc, cum spune cronicarul Eftimie, de sihastrul Pahomie, voievodul a ajuns în frumoasa poiană dintre Dealul mare și plaiul bătrîn, pe riul Suba Mică din părțile Fălțiceni. Plăcînd

du-i locul și liniștea deplină, obosit și însetat de drum, a gustat din apa unui izvor sărat, din preajmă, fapt ce i-a inspirat numele pe care avea să-l dea falnicei sale ctitorii. Și nu în tîrzie vreme, începe aici construirea mărețului și impunătorului edificiu „Mănăstirea Slatina”, cu meșteri locali și din Transilvania și cu materiale de bună calitate, piatră, cărămidă și marmură de Hațeg, pe care a folosit-o atît la făurirea pietrelor funerare, cît și la pardosirea bisericii.

Construită între anii 1552—1558, Mănăstirea Slatina constituie, fără îndoială, cea mai reprezentativă operă de arhitectură moldovenească, de la mijlocul secolului al XVI-lea și o prețioasă legătură cu grupul de mănăstiri din strălucita epocă a lui Ștefan cel Mare și ctitoria Movileștilor de la Sucevița, pe care marele nostru istoric Nicolae Iorga o caracterizează drept „testamentul artei moldovenești”.

Întreaga așezare are aspectul unei fortărețe în formă de patruleter, cu turnuri și ziduri puternice împrejmuitoare, construite din bolovani de rîu și blocuri de piatră. La cele patru colțuri străjuiesc masive bastioane, care comunicau cu drumurile de strajă, fapt ce ne determină să

credem că, pe lângă rostul său strict religios, Mănăstirea Slatina era destinată să servească drept loc de rezistență și apărare în vremurile grele prin care treceau uneori țara și poporul.

De fapt, Alexandru Lăpușneanu este primul domnitor care începe să zidească mănăstiri fortărețe, pentru motivul că cetățile militare au fost dărîmate din ordinul turcilor. El este acela care a transformat Cetatea Neamțului, după ce a fost dărîmată, în mănăstire. Și nu a fost lipsit de inspirație, cînd a făcut aceasta, căci după o scurtă perioadă de liniște, spre finele secolului al XVII-lea, Mănăstirea Slatina a fost pustiită de poloni, rămînînd o jumătate de veac în ruină. Un alt moment greu prin care a trecut această vatră strămoșească, a fost anul 1821, cînd un grup de eteriști s-au refugiat între zidurile mănăstirii pentru a ține piept turcilor, ceea ce a dăunat foarte mult întregii așezări.

Scriitorul Alecu Beldiman a descris în cuvinte jalnice starea Mănăstirii Slatina în anul 1821:

† ADRIAN BOTOȘĂNEANUL
Episcop-vicar

(Continuare în pag. a 2-a)

Cuvîntul

Cuvîntul s-a întrupat și a pornit lucrarea de mîntuire cu ajutorul cuvîntului.

Mîntuitorul s-a adresat Apostolilor și le-a spus: Veniți după Mine...

A mers la apele mării în furtună, a spus vîntului să tacă și vîntul a încetat.

A vorbit de pe țîrm, peste ape, iar cuvintele de atunci, trecînd peste apele timpului, au ajuns pînă la noi.

Altădată Mîntuitorul a mers în pustie și prin cuvîntul Său pustiul a înflorit.

A mers printre lanuri și a vorbit din nou. Grînele se legăna și sunau ca niște clopoței de aur. A asemănat sămînța cu cuvîntul lui Dumnezeu, iar pămîntul cu sufletul omenesc.

S-a suit Mîntuitorul pe Muntele Fericiilor și a vorbit unor oameni al căror suflet părea un cuib răvășit. Cuvîntul „fericire” părea un brad singuratic arzînd pe înălțimi. Și, înainte de a se înălța la Cer, s-a adresat Apostolilor, cerîndu-le să meargă pretutindeni să învețe neamurile.

Luminați de Duhul Sfînt, Apostolii au primit puterea de a vesti cuvîntul.

Ei n-au luat în traiste aur și argînt, ci au dus — alături de toa-

gul de pelerini — multă dragoste, un orizont al speranței și grăuntele cuvîntului lui Dumnezeu.

Și noi, preoți, ducem mai departe constelația cuvîntului. Predica noastră va fi slab auzită dacă nu vom cunoaște mai adînc știința de a vesti cuvîntul lui Dumnezeu.

De nu vom atinge cuvintele Mîntuitorului nostru Iisus Hristos cu inimă, cuvintele noastre vor fi stele ce cad de pe cer. Din tot ce rostim cu vorbe netrecute prin suflet va rămîne cenușa. Dacă Veșnicia pe care o propovăduim nu va veghea lîngă gînduri, oamenii nu-și vor pune nici odată întrebări, nu vor căuta răspunsuri. Predica noastră va fi folosită, dacă va purta în sine iubire, așa cum poartă albina sarcina sa de polen.

Cuvîntul nu va muri la sfîrșitul predicii, va rămîne viu, de va avea sinceritate și căldură.

Cuvîntul este învelișul unui fruct: fapta.

Să dăruim prin predică credincioșilor cuvîntul. Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, și atunci le vom coborî cerul.

Un suflet încălzit de o predică cu adevărat trăită va fi o candelă aprinsă ce așteaptă Mirele.

O predică trăită se va înălța ca cerul însuși.

Atunci cînd ne urcăm pe amvon oare nu ne suim pe Muntele Fericiilor?

Cuvîntul devine o flăcără ce unește sufletele. Oare nu în unirea acestora stă fericirea?

Cuvîntul merge apoi din casă în casă, își plătește datoria față de toți. Stînd pe amvon, stăm cu El pe ape biciuite de vînt, căci ape răscolite sînt viețile noastre.

O, de am avea putere să spunem vîntului să tacă!

Vorbînd, ne putem simți ca și Mîntuitorul nostru predicînd mulțimilor în pustie. O, de am putea umple pustiul sufletului omenesc cu frunze și flori!

Stăm pe amvon și sîntem pe un ogor. Să aruncăm sămînța cuvîntului ce spune adevărul despre Dumnezeu și despre oameni, despre puntea dintre cer și pămînt. Să aruncăm sămînța cuvîntului ce vine din viață și rodește viață, ce vine din fapte și se înmulțește în fapte.

Înțeleptul Solomon a asemănat cuvîntul lui Dumnezeu cu un luptător ce se războiește cu răul din lume. Apostolul Pavel l-a asemănat cu o sabie cu două tăișuri care taie în rana păcatului.

Alteori, s-a spus că acest cuvînt al lui Dumnezeu e „pîine de viață”, „Apa cea vie”, „lumina lumii”.

Să fie din toate acestea cuvîntul nostru. Lumina lui să stea mereu lîngă lumină, viața lui să dea mereu viață!...

Preot Nicolae Modoiu

Pagini din istoria românilor americani (III)

Condițiile economico-sociale și politico-culturale din Transilvania începutului de veac XX creaseră condiții optime amplificării fenomenului de emigrare a românilor spre noi-le pământuri din Statele Unite și Canada. Imensele întinderi de pământ ale Floridei, ca și accelerarea procesului de industrializare, cereau impetuos un transfer uriaș de forță de muncă de pe bătrânul continent, oferind în schimb un sistem de salarizare simțitor îmbunătățit față de cel din țările europene. Lucrând în orice fel de condiții și executând munci necalificate — refuzate de americanul de baștină — emigranțul român devenea astfel un excedent de forță de muncă ieftin, eficient și puțin pretențios care, copleșit de exploatarea social-economică și națională de acasă, își părăsea căminul și familia, din dorința de a-și înfăptui în scurt timp un viitor prosper. Măsurile prohibitive adoptate de Imperiul austro-ungar — propagandă anti-emigraționistă, refuzul de a elibera pașapoarte sau închiderea granițelor nu au putut stăvili emigrarea ce luase proporții neobișnuite, cită vreme mizeria economică, combinată cu aspirarea națională, trezise instinctul conservării și-i determinase pe emigranți să calce legi și opreliști, pentru a scăpa de un regim sub care le era cu neputință a supraviețui.

Marea majoritate a celor emigrați, într-o proporție de peste 95 la sută, erau la origini țărani. Sosit în America și contactul cu civilizația celui mai industrializat stat din lume au determinat profunde schimbări în structura sufletească a acestor imigranți. Astfel, proaspeții sosiți pe meleagurile „Lumii Noi” au avut de înfruntat încă de la început două transformări radicale: trecerea de la viața liniștită a satului ardelean la cea trepidantă a orașului gigat, precum și schimbarea statutului de lucrător agricol cu cel de muncitor în fabrici sau oțelării aflate la un înalt nivel de industrializare.

S-a pus adesea întrebarea: ce i-a determinat pe imigranții noștri a se încadra în uzine, mine sau pe șantiere, cit timp America le oferea condiții fertile desfășurării cu succes a vechilor îndelungite practica-

te în Transilvania? Motivul este unul singur: *lipsa de capital*. Chiar dacă statul american le acorda gratuit pământul arabil, tot era necesară o sumă substanțială pentru a investi în casa de locuit, animale, atelaje, sămânță și toate celelalte necesități indispensabile practicării agriculturii. Această sumă, însă, lipsea din inventarul imigratului de rind. La plecarea din patrie, cei mai mulți, dacă nu aproape toți, erau nevoiți a-și amana sau vinde puținele petice de pământ de care mai dispuneau, a împrumuta bani de la bancă cu dobânzi grele și a-și vinde vitele, lăsându-și familiile lipsite de mijloacele de trai necesare. *Se juca totul pe o singură carte*. Mai mult, ajunși la vama de la Ellis Island (New York), ei erau obligați a deține suma minimă de 50 de dolari, necesară traiului până la găsierea unui loc de muncă, sumă fără de care erau trimiși în țară. În atari condiții, imigratul român nu putea practica agricultura pe teritoriul Statelor Unite, întrucât ducea lipsă de capital. Dimpotrivă, el dorea scoaterea de capital, printr-o încadrare rapidă într-un loc de muncă cit mai greu și mai bine plătit, pentru a putea obține în cit mai scurt timp capitalul necesar achitării datoriilor lăsate acasă.

Încadrarea țaranului român în industria americană a cunoscut, încă de la început, două căi. O vreme locurile de muncă îi erau asigurate de către cei stabiliți anterior în S.U.A. și care erau și ei, la rândul lor muncitori industriali. Ei își chemau rudele sau prietenii în America pentru a-și face o situație înfloritoare la întoarcerea în patrie, garantându-le un loc de muncă, îndeobște alături de ei. Salturile uriașe pe care le-a cunoscut producția industrială americană în perioadele ei de avânt au determinat deschiderea unei alte căi de introducere a miiilor de lucruri în Statele Unite, de data aceasta clandestin, prin selecționarea și contractarea ei încă din Europa. Agenții societăților de vapoare, în cadrul propagandei duse în țările din răsăritul Europei, semnau adesea contracte cu cei dornici a-și asigura încă de acasă un loc sigur de muncă în America, acceptând condițiile impuse și primind in-

strucțiunile de intrare frauduloasă pe teritoriul american. Deși această modalitate contravenea grav la legile S.U.A. privind imigrarea, întrucât lovea în interesele muncitorimii americane cuprinsă de șomaj, practicarea ei a cunoscut o extindere surprinzătoare.

Condiția social-economică de imigrant și lipsa cetățeniei americane îl priveau pe noul venit de o serie de drepturi, cum ar fi fost cele legate de asistența socială și cea medicală, protecția muncii, asigurări etc. Mulțimea accidentelor industriale ca urmare a unei mai lente și dificile adaptări la viața de fabrică, a nepriceperii și a lipsei unui instructaj la locul de muncă, au cunoscut o extindere deosebită. Ignoranța și teama de a nu fi trimiși înapoi i-au determinat adesea pe imigranții noștri a nu-și cere nici puținele drepturi ce li se cuveneau, continuând astfel la lucru în orice fel de condiții. Așa a luat naștere expresia legată de „iadul fabricilor”, atât de des citată în doinele de emigrare, ceea ce dovedește odată în plus puternica impresie ce a produs-o viața industrială asupra proaspătului venit.

Pentru statul american, munca imigranților a avut o însemnătate deosebită. Cu toate neajunsurile cauzate de lipsa lor de experiență sau de cultură, o bună parte a procesului „Making America” îi se datorește. Încă din anul 1893 comisarul Oficiului de Emigrare al Statelor Unite își exprimă părerea că „ocupatiunea imigranților noștri e o chestiune de primă importanță. Se socotește că fiecare imigrant, în vîrstă de 21 de ani, absolut al unei școli primare și avînd și o meserie, înseamnă pentru țară o avere de 1500 de dolari. Valoarea imigranților în stat e determinată de valoarea lui socială. Dacă el își însușește concepțiile noastre sociale, se naturalizează, devenind econom și cumpătat, evaluarea de mai sus este destul de mică...” În realitate valoarea acestor imigranți era mult mai mare, iar după primul război mondial, odată cu deprecierea puterii de cumpărare a dolarului, valoarea lor oscila între 7.500—10.000 de dolari.

Prof. Eugen Lazăr

Ioan G. Coman: Scriitori bisericești din epoca străromână

Ultima lucrare a preotului prof. dr. Ioan G. Coman *Scriitori bisericești din epoca străromână*, Biblioteca teologică, Editura Institutului Biblic și de Misiune a B.O.R., București 1979, propune o manieră nouă, îndrăznească, de abordare a începuturilor culturii române. Ea include în patrimoniul nostru național opera unor teologi „de neam scit dar de comportament total latin” (Cassiodorus) și sugerează căutarea în această direcție a documentelor necesare pentru scrierea istoriei poporului nostru în mileniul următor, părăsirii Daciei de către administrația aureliană.

Trei par a fi coordonatele principale pe care se situează demonstrația: continuitatea spirituală a populației din nordul Dunării din cele mai vechi timpuri și pînă azi, bazată pe locuirea neîntreruptă a acestor teritorii și facilitată de similitudinile dintre religia daco-romană și cea creștină; contribuția de seamă a locuitorilor Scythiei Minor (Dobrogea de azi, și a daco-romanilor în general nu numai la apărarea Imperiului roman ci și la civilizarea, creșterea și elevarea spirituală a popoarelor migratoare; în fine, datele noi despre viața cotidiană a poporului nostru în secolele IV—VI, în măsură să schimbe considerabil imaginea ce s-a format deja despre suszisa perioadă, oferite de oameni care le-au cunoscut nemijlocit și s-au situat întotdeauna pe poziții creștine, înaintate, adoptate de mase. În această lumină, opera scrisă și activitatea de misionari ai unor Ioan Cassian, Dionisie cel Mic, Ioan Maxentiu sau Teotim Comatul, despre a căror origine daco-romană există mărturii neîndoelnice, sau a unor Niceta de Remesiana și Laurențiu de Novae, primul originar din Dacia Ripensis, celălalt din Moesia, de ase-

menea daci romanizați, și chiar, a unor Ulfila Auxentiu de Durostorum, Maximin, Palladiu de Ratiaria, care s-au ilustrat în istoria altor popoare dar au trăit și activat în spațiul daco-roman, apare pentru cercetătorii de tot felul și pentru cititorul comun interesat de istoria neamului său drept foarte interesantă.

Cine trăia pe meleagurile noastre în perioada formării limbii și poporului român? Cum trăiau oamenii atunci? Ce înseamnă de fapt un martir creștin din secolele IV—VI? Și apoi cine sînt „scitii” despre care se vorbea cu atîta respect în întreg Imperiul roman și care păstrau rînduilele părintești cu încăpăținare, la cîteva secole după ce scitii propriu-ziși dispărușeră definitiv din istorie? Iată numai cîteva întrebări cărora li se poate răspunde prin literatura patristică reevaluată acum de preotul prof. dr. Ioan G. Coman.

Ioan Cassian (n. 360—365) a trăit din copilărie printre călugări care îi oferă posibilitatea să-și însușească o vastă cultură clasică, de calitate careia ne asigură prețuirea Sfîntului Ioan Hrisostom, pe atunci patriarh al Constantinoplei și cea a episcopului de Roma, Leon I, pentru care trebuie să redacteze lucrări teologice de maximă importanță. Dionisie cel Mic (n. 470) ajunge la anul 496 un foarte bun cunosător al limbilor uzuale din Scythia Minor, latina și greaca, astfel încît devine specialistul papei Gelasie. Tot el pune la punct o numărare originală a anilor, începînd cu nașterea lui Hristos, ceea ce presupune o cunoaștere aprofundată a matematicii și astronomiei. Teotim Comatul, episcopul de Tomis, îndulcește moravurile hunilor, bucurîndu-se de o mare autoritate între păgîni, dar și în lumea cultă a vremii, reprezentată de același Ioan Hrisostom, de Fericitul

Ieronim ș. a. Episcopul Vetrano, aderent la poziția Conciliului de la Niceea, îl înfruntă pe împăratul Valens la Tomis, refuzînd să treacă la arianism. El este urmat de întreg poporul și cel care cedează constrîns de împrejurări este tocmă împăratul. Etc., etc. Sînt numai cîteva exemple, expuse telegrafic, dar care vorbesc îndeajuns de starea culturală a poporului nostru în secolele amintite, de aria largă — incluzînd cultura clasică dar și științele exacte — a cunoștințelor ce puteau fi asimilate la granițele nordice ale Imperiului roman, despre rolul important al „scitilor” (dacoromani din Scythia Minor, după cum se vede) în spiritualitatea cea mai elevată a Imperiului, de strînsă legătură existentă între vîrfurile bisericii creștine, reprezentanți locali ai acesteia și masele populare, despre perpetuarea obiceiurilor daco-gete chiar și după completarea romanizării a poporului.

Într-o epocă istorică în care Imperiul roman era zguduit de puternice contradicții chiar în centrul lui, dacii romanizați din Dobrogea de azi și de pe ambele maluri ale Dunării nu numai că nu au pierit fără urmă ci au reprezentat o sursă importantă de aprovizionare cu elemente bine pregătite, capabile să revigoreze în alte provincii imperiale flacăra latinității.

Evidențînd într-o expunere fluentă, amplu și atent documentată, aceste aspecte, cartea preotului prof. dr. Ioan G. Coman este o lucrare de referință, imposibil de ignorat. Ar fi necesar, credem, pe lângă reeditarea ei într-un tiraj considerabil, să se publice și literatura patristică pe care ea o revaluează pentru o mai bună cunoaștere și popularizare a ei atît între cercetători cit și în rîndurile marelui public.

Mircea-Valer Stanciu

Mănăstirea Slatina...

(Continuare din pag. 1)

„Păcat de a sa pardoseală, că în Moldova alta nu-i Toată de marmură roșie, te sfiai picior să pui, Catapeteasma și strana bucățică n-au rămas,

Toate cele dinlăuntru s-au topit, focul le-a ars”.

În urma acestui dezastru, prin osîrdia Mitropolitului, Veniamin Costachi și a stareșului Filaret Beldiman, Mănăstirea Slatina și-a recăpătat înfățișarea sa inițială, fiind înzestrată cu cărți, obiecte de cult și alte danii.

Biserica este de dimensiuni monumentale, asemănătoare cu Bistria, Probota și Sfîntul Ioan din Piatra Neamț, fiind considerată cea mai mare biserică din Moldova, pînă la finele veacului al XVIII-lea.

Turla de formă octogonală, decorată cu ocnițe și firide, se înalță zveltă pe o bază stelată, cuprinsă pe jumătate în acoperiș.

O caracteristică a acestui locaș de închinare este aceea că absidele laterale nu apar în exterior, ca la alte biserici, ele fiind înscrise în grosimea zidului.

Întreaga suprafață a fațadelor de mari proporții este acoperită cu o tencuială albă imaculată, singura decorație fiind un singur rînd de ocnițe ce înconjoară edificiul sub streșină, contraforturile și ancadramentele ferestrelor cu elemente gotice.

Ca și alte ctitorii din Moldova, Mănăstirea Slatina a fost zidită spre a servi ca reședință voievodală, dar și ca necropolă domnească. Astfel, în anul 1568, Lăpușeanu, „căzînd la o boală grea”, potrivit cronicarului, a cerut să fie tuns în monahism cu numele smerit de Pahomie, așa cum glăsuiește și inscripția de pe piatra funerară: „Acest mormînt este al monahului Pahomie, care s-a strămutat din viața de aici, la vesnicile lăcașuri, în anul 7076, luna mai 5” (1568).

Dar camera funerară a dispărut prin devastarea mormintelor și înlăturarea peretelui despărțitor, fapt ce a alungit naosul pînă la altar.

Astăzi se mai păstrează mormîntul domniței Teofana, fiica ctitorului, adăpostit într-o nișă la intrarea în pronaos, acoperit cu marmură albă și roșie, decorată cu frunze de acant, al domniței Teodora, altă fiică a lui Lăpușeanu și mormîntul Doamnei Ruxandra răposată în 1570.

Aici se crede că sînt depuse osemintele mult vitregitului ctitor Alexandru Lăpușeanu.

La Slatina, în anul 1846, a sîrșit în simplitate și mîhnire sufletească marele mitropolit al Moldovei Veniamin Costachi, ctitor de cultură și limbă românească, mistuit de cauza dreaptă a neamului și poporului său. Mormîntul său, acoperit cu o lespede simplă, se mai păstrează și

astăzi, sub streșina bisericii, unde a fost înmormîntat, după a sa dorință, ca picăturile de ploaie să-i sfredească piatra funerară. În această stare de smerenie a stat pînă în anul 1886, cînd, cu prilejul sfințirii Catedralei mitropolitane din Iași, a fost adus și așezat, cu mare alai, într-o criptă de marmură, special amenajată, în partea stîngă a mărețului edificiu.

În fața bisericii se găsește fosta reședință a domnitorului, care mai păstrează uși și ferestre originale, în stilul Renașterii. Această clădire era înconjurată cu pavaj, iar în preajmă exista o frumoasă fîntînă arteziană, ale cărei ghizduri de marmură s-au găsit cu prilejul săpăturilor arheologice. Lîngă turnul de sud-vest se văd fundațiile castelului domniței Ruxandra, care comunica cu paraclisul „Sfîntilor Trei Ierarhi”.

Aici, sub supravegherea mult talentatei domnițe, s-au executat, cu migală și stăruință, prețioase cusături, dvere, perdele și acopereminte cu care s-a împodobit măreața biserică a Slatinei.

Pictura din biserică nu mai este cea veche, care s-a distrus cu prilejul dezastrului din 1821. Însă, a fost refăcută, în întregime, într-o desăvîrșită armonie a culorilor și scenele, în anul 1828.

Pe peretele de apus al pronaosului se află tabloul votiv în care este reprezentată întreaga familie a ctitorului cu doamna Ruxandra și cei opt fii și fiice ale sale, patru băieți și patru fete.

Ca și alte mănăstiri din Moldova, și această vatră de credință ortodoxă a înscris o pagină de mare valoare în istoria culturii poporului român. Aici a funcționat o școală de muzică, înființată de ctitor, la care s-au format și tineri din alte părți ale lumii. Un învățat al vremii, călugărul Isaia, a copiat la Slatina Letopisețul de la Putna și alte trei cronici. Cînd acesta a trecut Episcop la Rădăuți, a lăsat la Slatina o adevărată școală de caligrafi și miniaturisti.

Dintre obiectele care au aparținut Mănăstirii Slatina amintim un *epitaf* și *alte broderii* de mare valoare care au fost dăruite de Lăpușeanu ctitoriei sale, în 1556, un *jeț domnesc*, ce se păstrează la Muzeul etnografic din Iași, o *Evangelie*, *veșminte arhiericești*, *chivote*, *cărți* și *icoane* vechi, păstrate cu scumpătate în biserică și muzeu. Prin toate acestea, Mănăstirea Slatina se poate număra printre locașurile de cult străvechi peste care au trecut evenimente mărete, unde găsești mărturii ale credinței strămoșești față de Dumnezeu, dar și dragoste nestrămutată față de neam și de glia sfîntă românească.

Acte, documente și scrisori din Scheii Brașovului

Așezat la răscrucea celor trei provincii românești: Transilvania, Muntenia și Moldova, Brașovul a avut din străfunduri de veacuri și are în anii noștri cu deosebire puternice rezonanțe economice, culturale și istorice.

Cu mult înainte ca Școala ardeleană și cronicarii noștri să-și fi aruncat luminile lor peste plaiurile acestora străbune, la Brașov, la biserică Sf. Nicolae, se făcea carte, era o tradiție culturală românească, ceea ce explică și venirea diaconului Coresi tocmă la Brașov și nu în altă parte. Ca două surori bune, născute se pare nu la distanțe mari una de alta, în primele veacuri ale mileniului actual, de către aceeași bimilenară mamă: Legea noastră străbună, biserică Sf. Nicolae din Scheii Brașovului și școala de sub aripa ei au acumulat în decursul vremii negrăite valori documentare, care abia în anii noștri încep să fie scoase mai intens la iveală.

Un merit deosebit are, în această privință, actualul director al Muzeului Sf. Nicolae din Scheii Brașov, prof. Vasile Oltean, care, cu pricepere, pasiune și dragoste înlătură, împreună cu colaboratorii săi, colbul vremii de pe documente știute și multe neștiute nu numai pentru a le prelungea cit mai mult viața, așa cum cer legile Tării, ci și pentru a le face cunoscute în lumea

mare. Rod al acestor strădăni sînt studiile și articolele apărute în ultimii ani în multe reviste bisericești și de stat, în chip real fiind lucrarea de peste 400 pagini, apărută în acest an și intitulată sugestiv: „Acte, documente și scrisori din Scheii Brașovului”, semnată de prof. V. Oltean.

Găsim în această carte peste 400 de documente și alte materiale enunțate în titlu, legate de școala de pe lîngă biserică Sf. Nicolae din Scheii Brașovului, cu frămîntările ei din veacurile trecute, de elevii și dascălii ei; legate de primul gimnaziu românesc din Brașov, actualul liceu „Andrei Șaguna”, de legături ale brașovenilor cu Anton Pann, Gheorghe Ucenescu, Ioan și Titu Maiorescu, Gheorghe Dima, Ciprian Porumbescu etc.

Reprezentînd un început de mai amplă valorificare a ceea ce Muzeul bisericii Sf. Nicolae din Scheii Brașovului ascunde în „cămările” sale și, astfel, un aport la îmbogățirea istoriei noastre bisericești și naționale, cartea pe care o semnalăm constituie totodată un imbold și pentru alți tineri de a scoate din aceste „cămări” și din altele noi lumini, atît de folositoare fiilor de astăzi și de mîine ai Patriei.

Gh. P.

Onisifor Ghibu (1883—1972)

Onisifor Ghibu a văzut lumina zilei în localitatea Săliște (Sibiu), ca al optulea copil al unei familii țărănești. În vremea verii, părinții lui osteneau în cele ale agriculturii, iar iarna meșteșureau în meseria de jucării.

Este de amintit, pe cât ar putea fi necesar, că localitatea unde s-a născut Onisifor Ghibu, adică Săliștea Sibiului, era cunoscută ca un veritabil centru de viață creștină ortodoxă și românească, cu o populație dîră în păstrarea și manifestarea obiceiurilor, tradițiilor și datinilor moștenite din neam în neam cu laudă în purtarea vestimentelor „săliștenesc”; rezista acolo un cuib inexpugnabil din care, rînd pe rînd, au pornit pe întinsul pămîntului românesc oameni de aleasă moralitate, de netăgăduită hărnicie, de dăruire pentru binele multora, luptători neîfricați în apărarea credinței strămoșești și în sprijinirea aspirațiilor poporului nostru spre știință, civilizație și cultură.

Dar pentru care pricină amintim din capul locului asemenea amănunte, atunci cînd intenționăm să ne referim la sălișteanul Onisifor Ghibu? Pentru faptul, în aparență de tot simplu, că ele au colaborat esențial în influențarea de timpuriu a vieții acestui om, au zidit creșterea lui într-un spirit de dîrzenie — dîrzenie oarecum cu o încăpăținare luată în înțelese bun —, într-un spirit critic mereu activ, intransigent cu cei din jurul său. De aceea, în tot cursul vieții el a manifestat o atitudine constantă, asemenea celeia a țărânului ardelen, și a scrutat cu multă răbdare realitățile din jurul său și de mai departe, cu răbdarea cojocarului care își face munca sa cu rar înfrîntă migală. Cu răbdare și migală s-a dăruit el acțiunilor vorbite, făptuite ori scrise, asociate vieții lui îndelungate. Cu fiecare an s-a călit în credința strămoșească, și-a îmbogățit scrisul, s-a întărit în lupta pe teren religios, pedagogic, educativ, cultural și național.

Împrejurări prielnice pășirii sale spre tot mai multă plinătate spirituală i s-au oferit însă nu numai în atmosfera familiei în care s-a născut, nici numai în școala primară din Săliște, ci și în urmarea prestigiosului liceu „Andrei Șaguna” din Brașov — pe atunci numit „gimnaziu” — instituție care a crescut poporului nostru personalități eminente, academicieni — mai mulți la număr — profesori universitari, profesori de literatură și filozofie, oameni de știință și un frumos bogat de luptători transilvăneni. Asemenea împrejurări l-au întâmpinat apoi în Seminarul teologic din Sibiu, — azi, Institutul Teologic Universitar, în cadrul căruia și-au făcut ucenicia oameni de seamă nu numai pentru slujirea Bisericii strămoșești, dar și pentru viața integrală a poporului nostru.

Studiile de istorie și filozofie urmate la București, mai apoi în străinătate, la Strasburg și Jena, i-au îmbogățit pregătirea superioară. La Viena a întâlnit curentul herbertian, mult și de mulți apreciat în acea vreme (la începutul veacului nostru). Dar nu s-a lăsat prea mult influențat de acesta, ci s-a vădit ca bun ucenic al lui W. Rein. Cu acesta din urmă și-a luat și doctoratul, tratînd subiectul Utracvismul modern sau bilingvismul în școala populară (1910). „Această lucrare devinută apoi clasică în deceniul bilingvismului, a constituit fundamentul politicii școlare pe care — autorul ei n.n. — avea s-o conducă, în calitate de inspector general al învățămîntului primar, între anii 1910—1914 în cadrul Mitropoliei Ortodoxe a Transilvaniei” (O. Micu, Onisifor Ghibu și moștenirea sa cultural-patriotică, în Omagiu lui Iosif Constantin Drăgan, Roma, 1978, p. 188).

Este de remarcat faptul că O. Ghibu nu s-a întors de la studii rob de orientări pedagogice mult apreciate în străinătate, ci, cu spiri-

tul său critic și obiectiv și-a însușit doar acea latură a lor care putea sluji realităților școlare din Transilvania. Aceasta, în contradicție cu acei tineri întorși de la studii din

străinătate, care s-au complăcut în situația de tributari întru totul pedagogiei herbertiene, chiar dacă orientările — îndeosebi metodologia, ale acesteia, în bună parte, nu erau în măsură să slujească dezvoltării învățămîntului primar confesional transilvănean. Așa s-a și ajuns, pe plan metodologic, la închinarea fiecărei lecții de școală primară și la toate obiectele de învățămînt, la folosirea aproape fără excepție a prea bine cunoscute și mult discutatele trepte formale.

Tangential, am anticipat că atenția pedagogului Onisifor Ghibu s-a îndreptat cu competență, cu stăruință și consecvență spre învățămîntul din școala primară transilvăneană. El a sesizat faptul incontestabil că în cadrul acestuia se cimentează de multe ori temelia necesară dezvoltării ulterioare a personalității umane, fapt aplicabil și în dezvoltarea spirituală a fiilor poporului român. În consecință, a militat cu perseverență pentru fundamentarea învățămîntului primar confesional — pe atunci — „urmărind să stabilească o corelație organică a școlii cu întreaga noastră viață etnică, istorică și actuală”, subliniind, în același timp, „rolul cultural al vieții în cadrul comunității românești” (Tribuna Arad, 1909). A cercetat deci și a aprofundat starea în care se aflau școlile populare transilvănene la începutul veacului nostru, a studiat planurile lor de învățămînt, a elaborat el însuși un plan și un îndreptar metodice pe seama acestora, întocmind și dînd la iveală lucrarea „Cercetări privitoare la situația învățămîntului nostru primar și la educația populară” (1911).

Cercetările și preocupările statornice ale pedagogului Onisifor Ghibu în problema școlii primare din Transilvania și a manualelor utilizate în procesul de învățămînt din cadrul acesteia și-au găsit expresia concretă în lucrarea „Din istoria literaturii didactice românești: I. Bucoavnele, II. Abecedarele din Transilvania, III. Cărțile de citire”. Publicată în Analele Academiei Române. Memoriile secției literare (1916), lucrarea a fost reeditată, cu puține adăosuri și modificări și în condiții tehnice meritorii, în vremea noastră (București, 1975). Simplul fapt, fapt simplu în accepția cea mai bună a cuvîntului, că lucrarea asistă la reeditare în ultimii ani, demonstrează cu prisosință că ea este „singulară în literatura de specialitate... căci păstrează și astăzi valoarea și actualitatea, dar poate constitui, în același timp, un punct de plecare și reper pentru noi lucrări care să ducă mai departe cercetările atât de interesante și fructuoase ale profesorului și pedagogului clujean (Octav Păun, notă asupra ediției, p. 5).

Este acum tocmai locul să amintim în continuare că Onisifor Ghibu a elaborat și unele lucrări cu obiectiv strict pedagogic sau cu pondere pedagogică. Așa sînt cu deosebire lucrările „Despre educație” (1910), și „Anuarul pedagogic” (1916). Dacă cea dintîi prezintă temeuri pentru o pedagogie sistematică, asociate unor probleme generale de educație, unor componente ale educației în general, a doua este o lucrare mai vastă depășind înțelesul de anuar, mai ales prin faptul că ea include colaborarea unor personalități bine cunoscute din străinătate.

Și ceva mai tîrziu, din calitate de secretar general al resortului instrucției publice al Consiliului dirigent al Transilvaniei, pedagogul O. Ghibu a continuat să se ocupe de problemele școlare, dar ținînd seama de situația creată pe urma unirii Transilvaniei cu „țara”. De acum el urmărește înființarea și îndrumarea cît mai multor școli la nivel mediu și, cu precădere, înființarea Universității românești din Cluj (1919). În cadrul acesteia, el este numit profesor la catedra de pedagogie. În noua sa situație și de pe un pedestal înalt, aria lui de activitate pedagogică cîștigă un spațiu mai larg căci poziția de profesor universitar îi conferă autoritate mult sporită. Din această poziție militază pentru constituirea unei pedagogii românești și pentru educația națiunii, idei exprimate mai ales în lucrarea: „Prolegomena la o educație românească” (1941) și prezentată cu o tematică în lucrarea apărută recent „Pentru o pedagogie românească” (Editare 1977).

În concepția sa, O. Ghibu conchide că educația națiunii „urmărește formarea la toate nivelele, a unor caractere puternice, capabile de sacrificiu pentru binele obștesc, animate înainte de orice de dragostea de patrie și de comandamentul păstrării unității politice și spirituale a poporului român în condițiile păstrării independenței, deplinei suveranități și neamestecului nimănui în treburile interne ale statului român” (O. Micu, l.c., p. 194—195).

Ca toți fiii transilvăneni amărîți de prigoană și asuprire străină care au căutat și au aflat adăpost frățesc în „țară”, și în lupta pentru unirea tuturor românilor într-un singur stat, așa a procedat și O. Ghibu. La București, la Iași — din refugiu și în alte părți, el a militat prin scrisul său la întărirea conștiinței naționale românești, la înflăcărarea patriotismului străbun și împreună cu toți fiii poporului nostru s-a bucurat apoi de unirea cea mare (1918).

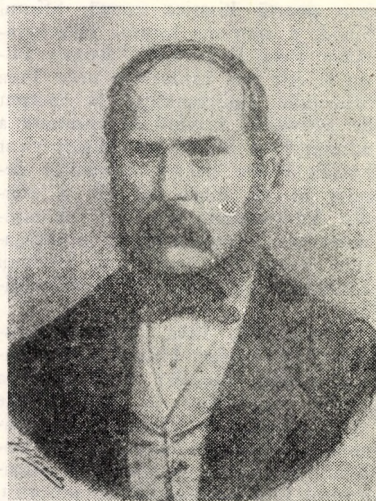
Arătăm că O. Ghibu a studiat și Teologia la Sibiu. Dar prin pregătirea sa ulterioară și prin activitatea sa de o viață întreagă, el nu s-a dovedit a fi fost un teolog. Nici că și-ar fi arogat un asemenea „titlu”. Dar nici alții nu i l-au atribuit. O. Ghibu s-a dovedit însă în toată viața sa, prin atitudinea sa constantă, drept fiu al Bisericii Ortodoxe Române. L-a preocupat viața Bisericii strămoșești, legiurile și instituțiile acesteia, educația religioasă creștină — ortodoxă etc. În mod deosebit, în cursul perioadei interbelice, el a militat de pe poziție ca de laic pentru realizarea unității religioase. A reliefat acest obiectiv în convorbiri particulare, în conferințe publice, în articole publicate în ziare, reviste și mai multe broșuri. Datorită acestei activități el poate fi considerat ca precursor al reîntregirii Bisericii Ortodoxe Române de la 1948.

O. Ghibu a scris mult, chiar foarte mult. Trebuie să i se recunoască erudiția. El s-a dovedit și rămîne o personalitate complexă, cum complexă este și opera sa scriitoricească și de altă natură. Scrisul său a cunoscut un stil viguros. În activitatea sa a susținut nu rareori și unele puncte de vedere „personale și fără echivoc”, ceea ce l-a dus, cu a sa știre și fără regrete în felurile împrejurări la un fel de însingurare. Dar, neîndoielnic, el rămîne un reprezentant apreciat în pedagogia românească.

Pr. prof. D. Călugăr

Din nou despre Andrei Mureșanu și poezia lui nemuritoare

Este îndeobște cunoscută admirația generației pașoptiste pentru Școala ardelenă. De altminteri, într-o introducere sintetică, profund relevantă privind dialogul epistolar din-

tre Bariț și contemporanii săi, acad. Șt. Pascu a numit inspirat și sugestiv, generația pașoptistă transilvăneană, cea de-a doua generație a Școlii ardelenice. Argumentele și opera corifeilor Școlii ardelenice devin îndreptare de conștiința morală, politică și patriotică. Ei încearcă și primele exegeze asupra tezaurului de gândire a mișcării de deșteptare națională și socială de la sfîrșitul veacului al XVIII-lea. Al. Papiu-Ilarian scrie un studiu patetic despre viața și opera lui Șincai, Atanasie Marian Marinescu, un altul despre Petru Maior, George Bariț subliniază măreția cauzei naționale pentru care a luptat Șincai, într-un excepțional articol intitulat „Șincai și numele de român”, iar Andrei Mureșanu în articolele sale (v. de ex. *Sulzer despre români*), adoptă stilul, tonul și argumentele fragmentelor polemice din *Hronica...* sau *Istoria pentru începutul românilor în Dacia*.

Aceste premise, precum și recitirea *Hronicii* lui Șincai ne-au sugerat o nouă ipoteză asupra poeziei *Un răsunet*, marșul revoluției transilvănene de la 1848. Poezia începe ciceronian: „Deșteaptă-te române, din somnul cel de moarte”. Istoricul Vasile Netea, cunosător temeinic al culturii și istoriei ardelenice a emis următoarea ipoteză într-un studiu ce urmărea activitatea lui Andrei Mu-

reșanu la Brașov: „Cuvintele primului vers al marșului, cele care în conștiința cititorilor aveau să-i dea însuși titlul, îi fuseseră sugerate de articolul program al foii lui Bariț, care încă de la 12 martie 1838 în *Cuvîntul* său către cititori, care va fi adeseori amintit în redacția de la Brașov, arătase că deviza veacului trebuie să fie „deșteaptă-te și tu române”. Ipoteza, este plauzibilă, dar ea nu exclude și alte sugestii.

Desigur că ideea de deșteptări naționale este dominantă în veacul al XIX-lea. A spus-o răspicat Bălcescu în studiul *Miscarea românilor din Ardeal la 1848*. Alecsandri scrie o poezie agitatorică *Deșteptarea României*, căreia ca un ecou îi răspunde *Răsunetul* lui Mureșanu al cărui prim vers este: „Deșteaptă-te române...”, despre care opinăm că își poate avea sorginea în opera lui Șincai, în paginile căreia apărurile la „trezirea națională” sînt repetate insistenț. Alegem pentru exemplificare fragmentul referitor la anul 1563, în care comentînd pilduitor tiraniile lui Despot-Vodă în Moldova, Șincai se adresează retoric neamului său: „Deșteaptă-te, drept aceea, o iubite neam al meu și ai minte!”. Paralelismul fragmentului din *Cronica*, cu poezia *Un răsunet* ar putea fi continuat încă în alte două direcții. Amîndoi scriitorii invocă originea română pentru trezirea demnității naționale; Șincai, muștrător și lamentîndu-se: „Vai! neamului românesc și iarăși vai! carele uitîndu-și viața și sîmintă geme sub jugul altor neamuri...”. Mureșanu într-un ton de ultimatum: „Acum ori niciodată să dăm dovezi de lume / Că-n aste mîini mai curge un sînge de roman”. Amîndoi deplîng dezbinarea națională, cauza atîtor suferințe. Șincai, continuă argumentația, arătînd că poporul român geme sub jugul altor neamuri nu pentru altceva ci numai pentru rea învățătură, nedragostea între sine... „La Andrei Mureșanu, îndemnul la unitate națională este mai explicit: „Pre voi vă nimiciră a pizmei răutate / Și oarba neunire la Milcov și Carpați”.

O cercetare mai amănunțită ar putea sugera și alte similitudini de idei și sentimente între cele două opere ale cîntărilor ardeleni, probînd adevărul că „prima istorie națională românească”, cum a fost numită *Cronica* lui Șincai (Manole Neagoe) a hrănit inspirația poeziei patriotice românești.

Ion Buzai

Congresul „Fraternității ortodoxe”

Pușini la începutul veacului nostru, ortodocșii constituie astăzi în Europa occidentală o realitate impunătoare nu doar sub raport numeric, fapt absolut evident, ci totodată ca prezență vie printre aderenții restului confesiunilor. Constituți în comunități dependente de Bisericele mame sau risipiți de-a lungul și de-a latul apusului continentului, ei au permanent conștiința apartenenței la aceeași dreaptă credință, fapt care îi apropie pe unii de alții în spiritul celor mai curate frățietăți. Nevoia afirmării legăturilor dintre ei stă la baza creării unei mișcări patronate de forurile superioare bisericești și care se numește „Fraternitatea ortodoxă” avînd centrul în Franța și numeroase filiale în alte țări ca Anglia, Belgia, Elveția, Italia, Olanda, Norvegia, R. F. Germania, Spania... La cîte trei ani se țin congrese care reunesc preoți și mireni, bărbați și femei, tineri și bătrîni, împreună trăind cîteva zile de perfectă comuniune spirituală. Pînă acum astfel de congrese s-au ținut la Annecy (1971), Dijon (1974) și Amiens (1977). Ultimul a avut loc la Avignon între 8 și 11 noiembrie 1980. Au participat peste 400 delegați printre care înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului, exarh al Patriarhiei Române pentru comunitățile ortodoxe române din Europa Centrală și occidentală, clerici reprezentînd parohiile din Paris (Aurel Grigoras și Vasile Axinia) și Bruxelles (Vasile Palade), credincioși aparținînd comunităților ortodoxe române din Franța, Anglia, Belgia, R. F. Germania...

Tema principală a congresului de la Avignon a fost „Transfigurarea vieții în Hristos, în Duhul Sfînt”. Programul a inclus apoi prezentarea a patru subiecte: „Biserica, un loc pentru a renaște” (prof. Panaiotis Nellas — Atena), „Să dăm un sens trupului nostru” (prof. Olivier Clement — Paris), „Să reinventăm iubirea” (arhim. prof. Kallistos Ware — Oxford și Jaques Guillon — Paris) și „Ce viață duhovnicească este propusă mirenilor la sfîrșitul sec. XX” (arhim. Cyrille Argenti — Marsilia). Fiecare expunere a fost „animată” de mai mulți teologi și credincioși mireni printre care Radu Constantin Miron din Köln — R. F. G.

Paralel cu dezbaterile acestor teme, participanții s-au împărțit în „atelieri” de informare, de inițiere, de discuții, audio-vizuale etc. în cadrul cărora au aprofundat diferite aspecte ale Ortodoxiei din Europa occidentală ca spre pildă structura parohiilor, rugăciunea în comunitățile ortodoxe, diaspore, etc.

Au mai fost prezentate filme cu subiecte alese din viața Bisericilor ortodoxe și s-a organizat o „seară de poezie”.

Pe lângă serviciile religioase zilnice de dimineața și seara, Duminică 9 noiembrie s-a oficiat Sfînta Liturghie, săvîrșită de înalt Prea Sfințitul Mitropolit Meleuie, exarh al Patriarhiei Constantinopolului și de înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae, exarh al Patriarhiei Române.

Congresul de la Avignon al „Fraternității ortodoxe” din Europa occidentală a constituit un eveniment important al diasporei ortodoxe, cu ecouri largi în rîndul credincioșilor, dar nu numai a lor.

Inaugurarea activității noului conducător al Arhiepiscopiei ortodoxe române pentru Europa Centrală și Occidentală

Potrivit celor rînduite de Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în locul Prea Sfințitului Episcop-vicar Lucian Florea ales Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Prea Sfințitul Adrian Hrițcu Botoșăneanul a devenit Episcop-vicar al Arhiepiscopiei ortodoxe române pentru Europa Centrală și Occidentală cu sediul la Paris. Instalarea sa a avut loc în capitala Franței la biserica Batignolles, sediul parohiei ortodoxe române condusă de P.C. Părinte dr. Aurel Grigoraș, secondat de C. Diacon Vasile Axinia care împlinise și funcțiile de consilier, respectiv secretar eparhial.

Festivitatea îndătinată a urmat Sfintei Liturghii oficiată duminică 16 noiembrie 1980 de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului, exarh al Patriarhiei Române pentru comunitățile ortodoxe române din Europa apuseană, Prea Sfințitul Episcop-vicar Adrian Hrițcu și Prea Sfințitul Episcop-vicar Lucian Florea. Au fost de față reprezentanți ai Bisericii ortodoxe suro, delegat personal al Eminenței Sale Cardinalului Marty, Arhiepiscopul romano-catolic al Parisului, Rev. Jacques Maury, președintele Federației Protestante Franceze, teologi ca spre pildă prof. Olivier Clement de la Institutul teologic ortodox Sf. Serghie, Rev. Jacques Galtier, pas-torul parohiei reformate Batignolles, alți invitați. Au participat numeroși ortodocși de origine română din Paris și membrii parohiei.

În cadrul ceremoniei de instalare Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae a vorbit despre semnificația evenimentului în viața Arhiepiscopiei ortodoxe române pentru Europa Centrală și Occidentală, nu mai puțin a parohiei ortodoxe române din Paris, noului ierarh revenindu-i sarcina îndrumării parohiilor, preoților și credincioșilor din apusul continentului, dezvoltării bunelor relații cu celelalte Biserici ortodoxe și culte religioase, promovării prieteniei româno-franceze, susținerii cauzei păcii în

lume. Asigurind pe membrii comunității ortodoxe române de grija ce le-o poartă Biserica mamă, Sfîntul Sinod, a transmis tuturor binecuvîntările Prea Fericitului Patriarh Iustin și cele mai călduroase urări Prea Sfințitului Episcop-vicar la început de activitate. Cuvînt de apreciere a adresat Prea Sfințitului Episcop-vicar Lucian Florea pentru strădanile depuse în cei cinci ani cît a condus Arhiepiscopia din Paris. A mulțumit apoi reprezentanților și delegațiilor celorlalte Biserici și instituții bisericești, oaspeților și participanților.

Răspunzînd, Prea Sfințitul Episcop-vicar Adrian Hrițcu Botoșăneanul a dat asigurări cu privire la modul conștiincios în care dorește să-și împlinească sfînta misiune încredințată, despre aceea că va cultiva în sufletul eparhioților atașamentul față de Biserica strămoșească, dragostea de locurile natale și poporul din care fiecare a odrăslit, respectul față de țara în care trăiește acum, sentimentul solidarității cu aderenții celorlalte confesiuni creștine și religii pentru edificarea unei lumi a bunei înțelegeri și păcii. De încheiere a dat glas recunoștinței ce poartă Prea Fericitului Patriarh Iustin și Sfîntului Sinod pentru încrederea ce i-au arătat oferindu-i posibilitatea să activeze în folosul confrăților risipiți pe meleagurile Europei apusene cum și pentru afecțiunea cu care a fost înconjurat dintru început.

După aceea a dat prima binecuvîntare noilor săi eparhioți care la rîndul lor i-au adresat felicitări și cele mai sincere urări de activitate rodnică.

La sfîrșitul ceremoniei, parohia ortodoxă română din Paris a oferit o agapă frățească care s-a desfășurat într-o caldă atmosferă creștinească și românească. Au fost rostite toasturi în cinstea conducătorului Arhiepiscopiei și s-a manifestat hotărîrea de a-l sprijini în nobila misiune inaugurată.

Vizita la Sibiu a Rev. Prof. Dr. Claude Mondésert directorul colecției „Sources Chrétiennes“

La invitația Prea Fericitului Patriarh Iustin, ne-a vizitat țara și Biserica profesorul romano-catolic Claude Mondésert, directorul prestigioasei colecții de texte patristice „Sources chrétiennes“.

Cu acest prilej, distinsul teolog a fost și oaspetele Arhiepiscopiei și al Institutului Teologic Universitar din Sibiu.

În după amiaza zilei de 10 noiembrie 1980, oaspetele a vizitat Muzeul de icoane pe sticlă al parohiei din Sibiu, iar seara a fost primit de P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul.

În ziua de 11 noiembrie 1980, între orele 10—13, în prezența Prea Sfințitului Episcop-vicar Lucian, a Domnului Prorector Dr. Christoph Klein, reprezentant al Institutului Teologic Unic Protestant, ramura Evanghelică-luterană din Sibiu și a Domnului Prof. Dr. Emilian Popescu de la Institutul Teologic Universitar din București, Prof. Claude Mondésert a ținut două conferințe

în aula Institutului Teologic Universitar din Sibiu, în fața profesorilor și studenților acestui Institut.

Mai înții, P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, prorectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, l-a prezentat audienței pe distinsul oaspete, subliniind că activitatea principală a acestuia este legată de editarea textelor vechi creștine.

A urmat prezentarea celor două conferințe: *Obiectivele colecției „Sources chrétiennes“* și *Cîteva considerații asupra apologeticii creștine*, care au fost ascultate cu deosebit interes de cei prezenți.

În continuare, au avut loc discuții, pe marginea conferințelor.

La sfîrșit a luat cuvîntul Prea Sfințitul Episcop-vicar Lucian, care a subliniat cu satisfacție rezultatele frumoase ale acestei întâlniri și a exprimat oaspetelui alese mulțumiri.

A urmat o agapă frățească, oferită de Institutul Teologic Universitar din Sibiu.

Pr. asist. Vasile Mihoc

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 30 lei, Cont nr. 45.10.4.09.2

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Lector Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea.

Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului

Potrivit îndătinatelor noastre rînduiri bisericești, Duminică, 23 noiembrie 1980, a avut loc la Sibiu sesiunea anuală a Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului, prezidată de I.P.S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei și locțiitor de Mitropolit al Ardealului.

Lucrările au fost premerse de Sf. Liturghie și un Te-Deum, săvîrșite în capela mitropolitană de un sobor de preoți și diaconi. Au participat I.P.S. Mitropolii Teoctist și Nicolae, deputații eparhiali, studenți teologi.

Desfășurate în Aula Institutului Teologic Universitar din Sibiu, lucrările Adunării eparhiale au fost deschise de I.P.S. Mitropolit Teoctist, rostind o caldă cuvîntare, în care a subliniat atmosfera de muncă și avînt spre mai bine al poporului român, ca și dorința de pace a întregii omeniri, ambianță în care se desfășoară lucrările menționate.

I.P.S. Sa a scos în lumină apoi contribuția I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului la Teologia ortodoxă românească, exprimînd totodată cuvînte de apreciere la adresa religiozității și rîvnei credincioșilor din Transilvania pe care îi cunoaște foarte bine.

Vorbitorul a arătat de asemenea bogăția spirituală a Bisericii noastre, contribuția obștei credincioșilor la viața ei, contactele ecumeniste pe care le are la ora actuală, vizitele recente ale P.F. Patriarh Iustin, etc.

Evocînd o seamă de evenimente patriotice din acest an, I.P.S. Mitropolit Teoctist a exprimat în continuare gînduri de mulțumire conducerii noastre de stat și bisericești, invocînd, în încheiere, pronia divină, binecuvîntarea lui Dumnezeu peste membrii Adunării eparhiale, peste întreaga noastră Biserică și întreaga noastră țară.

Un scurt cuvînt a citit apoi I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, care a mulțumit Sf. Sinod, P.F. Patriarh Iustin pentru repausul ce i l-a acordat spre a-și reface sănătatea, iar I.P.S. Mitropolit Teoctist pentru dragostea și dăruirea cu care poartă de grijă și trebuirilor majore ale Arhiepiscopiei Sibiului.

A urât de asemenea spor în muncă P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, plecat din Sibiu la alte îndatoriri mai înalte, iar lucrărilor Adunării eparhiale deplin succes.

În continuare au fost prezentate rapoartele celor trei secții: administrativ-bisericească, culturală și economică.

Pe marginea rapoartelor au luat cuvîntul următorii deputați eparhiali: I. Georgescu (Medias), pr. prof. Gr. Marcu (Sibiu), prot. P. Dumbravă (Sf. Gheorghe), prot. Z. Moșoiu (Brașov), prot. vicar onor. Tr. Belascu (Sibiu), prot. P. Boeru (Medias), P. Deji (Făgărăș).

Rapoartele au fost aprobate în unanimitate, ca și alte documente supuse Adunării eparhiale.

Part.

Resfințirea bisericii din Jina

Așezată la o altitudine de peste 1000 m, răspîndită pe șapte coline ca și cetatea Romei, localitatea Jina, jud. Sibiu, își pierde începuturile în adîncurile istoriei poporului nostru.

Legăți profund de Biserica străbună, mulți fii ai acestei parohii au preferat în veacurile trecute să treacă munții „la frați“, decît să-și părasească Legea lor ortodoxă. Așa se explică faptul că jinari se găsesc astăzi în Novaci, Vaideeni, Băbeni și alte localități de pe versantul sudic al Carpaților, unde și-au păstrat portul și obiceiurile.

Însuflețiți de dragoste pentru credința lor, jinari au înălțat în deceniul patru al veacului nostru o biserică monumentală, o adevărată catedrală, la care în ultimii ani s-a introdus încălzirea centrală, fiind îmbrăcată totodată într-o foarte reu-

șită haină picturală, executată de pictorul I. Căzîlă din Sibiu.

Lucrările fiind terminate, resfințirea bisericii s-a făcut, din încredințarea I.P.S. Mitropolit Teoctist, Duminică, 9 noiembrie 1980, de către P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, care a fost însoțit de la Sibiu de P.C. prof. I. Zăgreaș și P.C. consilieri Gh. Papuc și M. Sămărbăntan.

Cuvînt de bun venit a rostit P.C. prot. D. Luca (Sibiu).

Răspunsurile au fost date de un cor restrîns al studenților teologi din Sibiu.

La priceastă a predicat P.C. prof. I. Zăgreaș, care a tîlmăcit Evanghelia zilei, zăbovind cu deosebire asupra înțeleșurilor pe care le are noțiunea de credință.

O amplă cuvîntare a rostit în încheierea lucrărilor I.P.S. Mitropolit Teoctist, Apreciînd modul în care deputații eparhiali cunosc viața bisericească din Arhiepiscopie, I.P.S. Sa a mulțumit acestora pentru gîndurile pe care le-au exprimat atît în consiliul din ajun (22 XI), cît și în cadrul Adunării eparhiale, ceea ce dovedește legătura strînsă care există între cler și credincioși, între obște și ierarhia bisericească, această împreună lucrare a clerului și credincioșilor fiind de o mare importanță pentru viața Bisericii noastre.

Subliniînd necesitatea unei înalte conștiințe a slujirii, a apostolatului, a responsabilității față de chemarea pe care o avem față de muncă pe care o prestăm, cler și credincioși deopotrivă, stăruințe care trebuie adîncite și la studenții teologi, cazurile negative de preoți sau studenți teologi dezonorîndu-ne atît de mult, Înalt Prea Sfinția Sa recomandă folosirea mai eficientă, în activitatea pastorală, a consiliilor și comitetelor parohiale, vegherea cu grijă asupra îndatoririlor noastre viitoare, urmărind și în viitor interesele superioare ale Bisericii și patriei noastre.

Exprimînd tuturor participanților doriri de mult spor în muncă, de sănătate și pace cu prilejul Nașterii Domnului și Anului Nou ce se apropie, I.P.S. Mitropolit Teoctist a declarat încheiate lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului, sesiunea 1980.

La sfîrșitul Sf. Liturghii, C. pr. Crăciun Poplăcean a făcut o prezentare a parohiei, precum și a lucrărilor ce s-au executat la sf. biserică, lucrări care au necesitat o mare sumă de bani, mulțumind tuturor pentru jertfa și sprijinul dat la aceste lucrări.

Cuvînt de învățătură a rostit apoi P.S. Episcop-vicar Lucian care, în încheiere, a dat o seamă de îndrumări practice, P.S. Sa a felicitat totodată pe preoții și credincioșii din Jina pentru osteneala și jertfa lor.

Pentru strădanile depuse, C. preoți C. Poplăcean și P. Oltean, parohii locali, au fost distinși cu rangul de „sachelar“, fiind hiroteșiți în această treaptă.

Acte de apreciere au fost înmîinate cu acest prilej credincioșilor: V. Beshiu, N. Prodea, I. Nicoară, I. Dan și N. Bogdănel.

STIMAȚI CITITORI!

Radio București difuzează zilnic o emisiune adresată emigrației românești, emisiune intitulată GLASUL PATRIEI.

Programele acestei emisiuni — a căror schemă de difuzare o publicăm mai jos — cuprind buletine de știri, comentarii, rubrici dintre cele mai diverse precum și muzică de toate genurile, dar cu preponderență nestemate ale folclorului românesc.

Actualitatea românească, marile tradiții ale neamului, creația materială și spirituală a talentatului nostru popor sînt oglindite tocmai în diversitatea rubricilor care alcătuiesc programul emisiunii GLASUL PATRIEI. De altfel, titlurile acestora sînt semnificative pentru conținut: „File din istoria neamului“, „De pe meleaguri strămoșești“, „Vestii de la și pentru compatrioți de peste hotare“, „Grai și slovă românească“, „Radiomagazinul“, „De la lume adunate“, precum și „Revista radiofonică de literatură română“. Nu lipsește nici dialogul săptămînal pe calea undelor cu ascultătorii prin intermediul „Poștei radio“ și al variantei sale muzicale „În dar cîntece de-acasă“.

Emisiunea GLASUL PATRIEI vă poate astfel informa zi de zi în legătură cu toate evenimentele din țară.

Vă invităm și pe această cale să participați la elaborarea emisiunii scriînd pe adresa: Radioteleviziunea română, str. Nuferilor 60—62 sau Căsuța poștală 111 — București — Românie, pentru emisiunea GLASUL PATRIEI, propunerile și sugestiile dv.

RADIO BUCUREȘTI

Programul de iarnă al emisiunilor zilnice în limba română — GLASUL PATRIEI — pentru ascultătorii de peste hotare:

PENTRU EUROPA

Ore de difuzare	Lungimi de undă
20.00—20.30 (ora GMT) I. scurte	— în benzile de 41 și 49 m.
21.30—22.30 (ora GMT) II. medii	397 m.
Frecvențe în KHz	
I. 7225 și 6150;	II. 756.

PENTRU CANADA

Atlantic	18.00—19.00 I. scurte — în benzile de 25, 31 și 49 m.
Central	16.00—17.00
Atlantic	21.30—22.00 II. scurte — în benzile de 25, 31 și 49 m.
Central	19.30—20.00 sau GMT I. 23.00—24.00; II. 1.30—2.00
Frecvențe în KHz	
I. 11940, 9570 și 5990	
II. 11940, 11840, 9690, 9570, 9510 și 5990	

PENTRU S.U.A.

Est	18.00—19.00 I. scurte — în benzile de 25, 31 și 49 m.
Pacific	15.00—16.00
Est	20.30—21.00 II. scurte — în benzile de 25, 31 și 49 m.
Pacific	17.30—18.30 sau GMT I. 23.00—24.00; II. 1.30—2.00
Frecvențe în KHz	
I. 11940, 9570 și 5990	
II. 11940, 11840, 9690, 9570, 9510 și 5990	

PENTRU AUSTRALIA

11.00—11.30 I. scurte	— în benzile de 25, 31 și 49 m.
-----------------------	---------------------------------

PENTRU NOUA ZEELANDĂ

13.30—14.00 I. scurte	— în benzile de 25, 31 și 49 m.
sau GMT	
1.30—2.00	
Frecvențe în KHz	
11940, 11840, 9690, 9570, 9510 și 5990	

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

| 44.206 |